

Läsa och skriva

ann.pihlgren@isd.su.se

Frågor

- Allt
- Praktiska tips, metoder, varför de är bra
- Hur förklarar man att bokstäver låter och heter olika och hur de låter?
- Elever med svårigheter – hur lär de sig med olika metoder
- Hur upptäcker man svårigheter? Vilken typ? Hur behandlas de? När sätter man in vilken hjälp?
- Hur utmanar man barn som kan? Vad gör man för att inte tappa dem?
- Hur hjälper man barn som börjar skriva spontant? När ska man börja lära dem konventioner?
- Genusperspektiv i högläsning och deras egen läsning, elevens intressen
- Andraspråkselever – hur tänker man kring dem? Hur förhåller man sig till deras textläsning t.ex. i SO?

Ur Elbro

Fantasilöst pluggande

Fantasifullt erkännande

Bokstäver och ljud,
språk och läsning

"den gamla skolan"

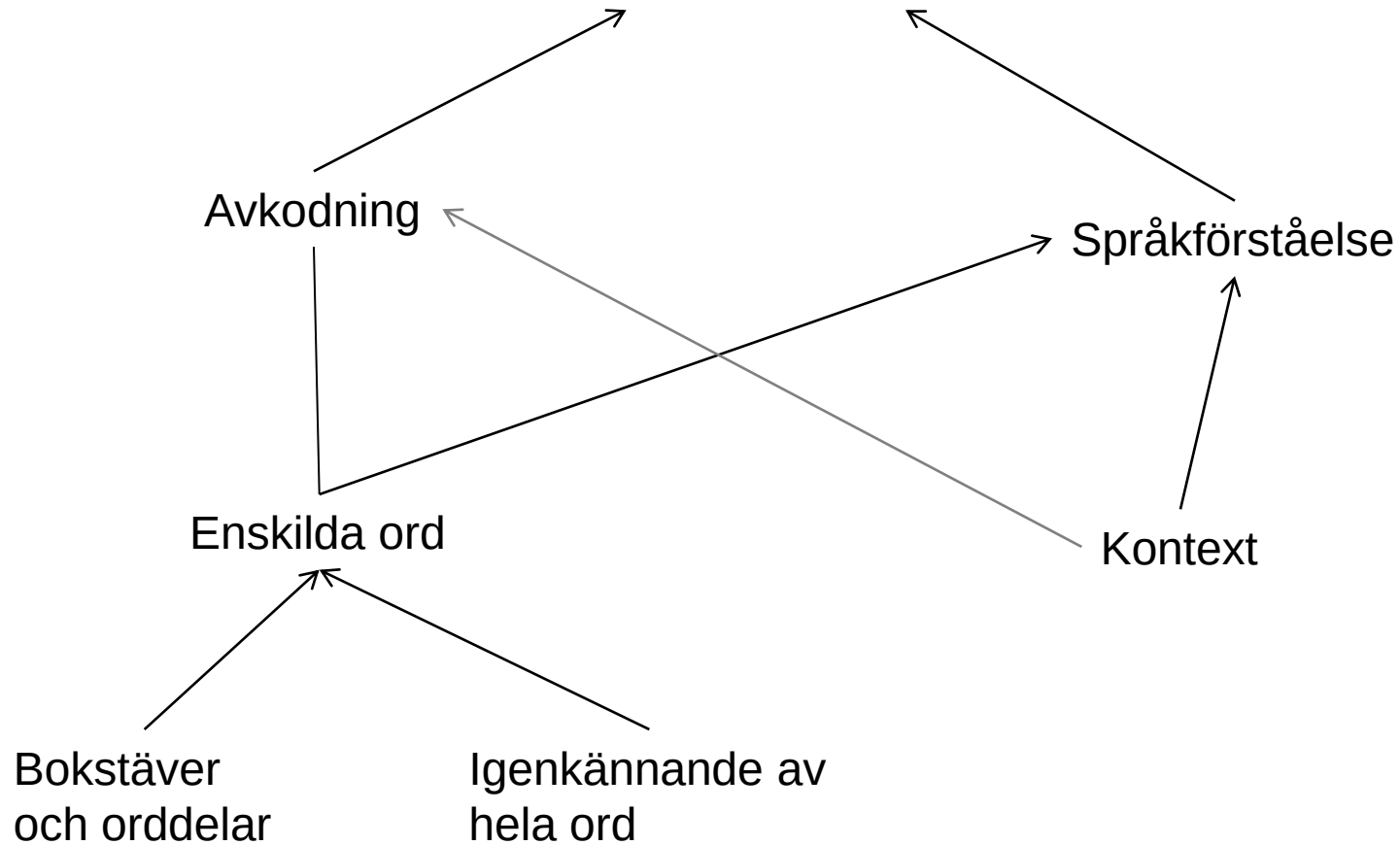
Undervisning
med läsning som
ämne!

Vår klass,
keldjur och bilar

Traditionellt
ämnesarbete

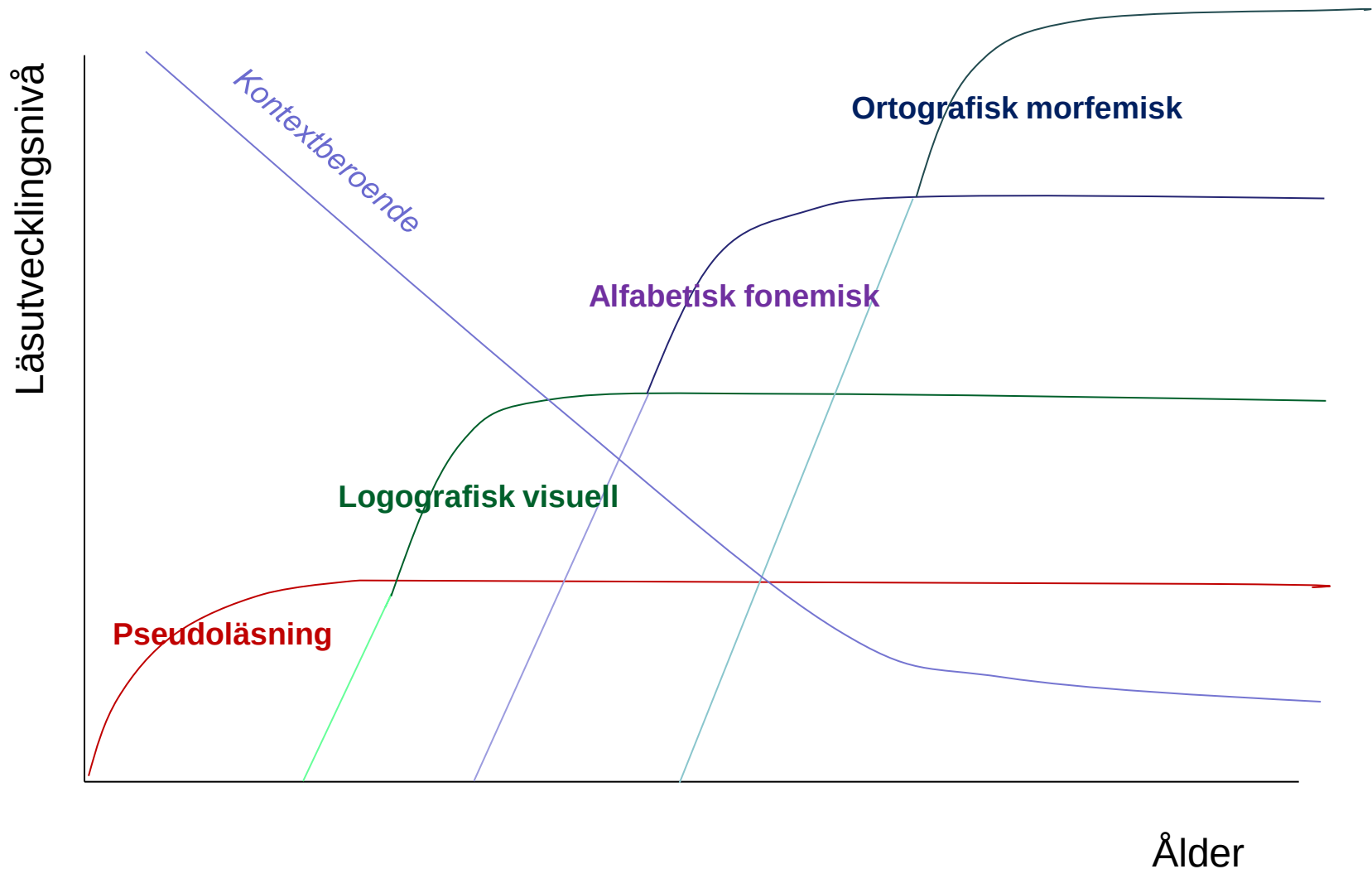
Läsfärdighet

Elbro forts

Stadier i avkodningsutvecklingen

Lundberg

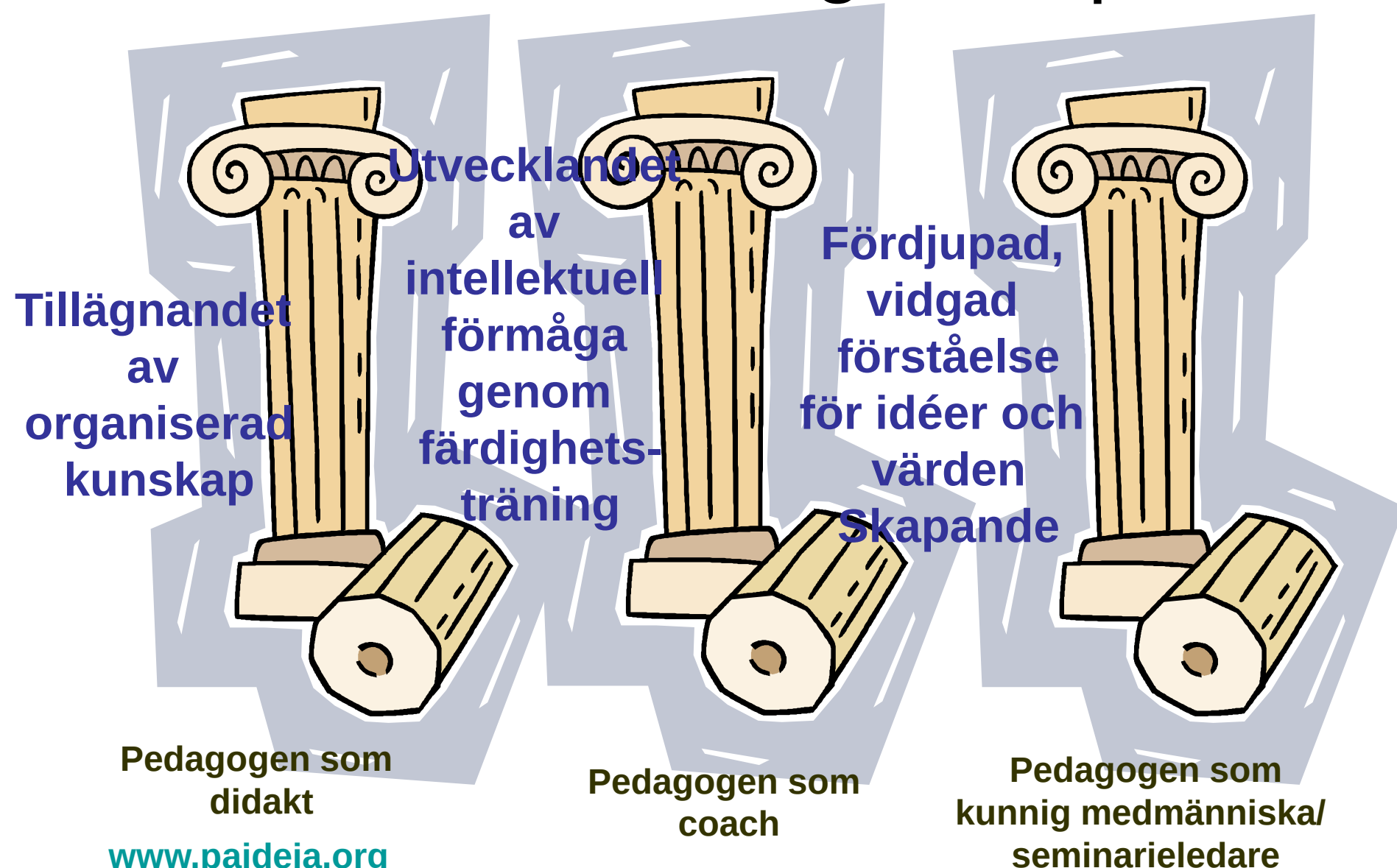
Sitt namn	
Läsriktning	
Bokstav-ljud	
Dela- sätta ihop ord	
Ljuda ihop (<i>fonografisk princip</i>)	
Direkt avläsa	
Enkel text	
Kommunicerar med text	
Läsa ljudstridig stavning	
Längre obekanta ord	
En del utan ljudning (<i>ortografisk princip</i>)	
Snabbljudar	
Mer flyt	
Arbetsbeskrivning	
Flytande	
Sökläsa	
TV-texten	
Läser mycket	
Översiktsläsa	
Djupläsning	
Olika slags texter	
<i>Avpassa lässätt</i>	
Omedvetet avpassa	

Klotter	
Sitt namn	
Bokstäver (utan ordning)	
Någon bokstav rätt	
Flera bokstäver	
Alla ljud finns med	
Kommunicera med text	
Mer text (stora bokstäver)	
Mellanrum mellan orden	
Text med små bokstäver	
Stor bokstav, punkt	
Vill skriva fint	
Vill stava rätt	
Kan skriva referat	
Tänker på språklig form	
Kan skriva olika slags texter	
Antecknar spontant	
Avpassar skrivsätt efter situationen	
Omedvetet avpassa	

Läs- och skrivinläring

- Språkbud
 - Miljön en språkverkstad: bokstäver, böcker, texter, dator
 - Allt handlar om bokstäver, läsa skriva, lära (också högläsningssböcker, sånger)
- Säker bokstavskunskap
 - Veckans bokstav, alfabetsvers
 - Egen bokstav varje vecka, kontroll, moment (vilka? krav?)
- Fonologisk och språklig medvetenhet
 - Veckans genomgång – planering
- Egen produktion
 - Skriva varje dag (loggbok, "eget arbetematerial")
 - Läsa varje dag (läsläxa, "eget arbetematerial")
 - Samma text flera gånger
 - Kör- eller parläsning, växelläsning
 - Läsa för vuxen varje vecka
 - Läsprojekt varje termin
- Läsförståelse
 - Eftertänksamma samtal varje/varannan vecka
 - Högläsning med diskussion varje dag

Mortimer Adlers kognitiva pelare

www.paideia.org

www.greatbooks.org

Lärarens genomgångar

- Bokstav-ljud
- Bokstäver, stavelser, ordbyggande
- Språkets uppbyggnad, grammatik, stavning
- Textbygge
- Olika genrer
- Läsförståelse, knep
- mm

Haikudikt

- Västerländsk haiku
 1. Kan bestå av 5-7-5 stavelser på tre rader, men kan även vara fri från stavelseräkning. Helst uppdelad på helst tre rader.
 2. Bör innehålla ett årstidangivande uttryck.
 3. Bör också vara indelad i två hälfter för att förstärka överraskningseffekten.
- Japansk haiku
 1. Är skriven på en rad
 2. Ska bestå av sjutton teckenljud (jion).
 3. Ska helst följa teckenljudsrytmen 5-7-5.
 4. Ska innehålla ett årstidsangivande (kigo) och helst ett avskiljande uttryck (kireji) som delar dikten i två delar.
 5. Innehåller ofta svåra kinesiska tecken och äldre former av de japanska fonetiska systemen hiragana och katakana.
- Stillhet –
plommonblom
faller på koton
 - Av Masaoka Shiki

”Eget arbete” eller färdighetsträning på uppnådd nivå

- Egen textproduktion
- Bokstavsformer och handstil
- Brev/maillskrivning
- Dikt kort eller läskort med öppna frågor
- Bruksanvisningar och recept

Skapande och tanke

- Eftertänksamma, sokratiska samtal
- Gemensamma analyser, utvärderingar, respons
- Eget skrivande
- Högläsning och teater för andra

Motverka dyslexi

- Fonologisk medvetenhet
- Motorisk stimulering
- En-till-en-undervisning
- Överinläarning och automatisering
- God inlärningsmiljö

måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag
Loggbok Planering av veckan Introduktion veckans bokstav	Loggbok Läsövning Veckans bokstav (rörelser till versen)	Loggbok Läsövning Veckans bokstav (versen m rörelser)	Loggbok Läsövning Veckans bokstav (bildaättning)	Loggbok Läsövning Veckans bokstav (till pärmen)
EA: Egen bokstav (veckans ord) Egen läsning Händelseböcker Div. material, spel Skriva brev	EA	EA	EA	EA Läsläxan läses individuellt med vuxen
Högläsning	Högläsning	Högläsning	Högläsning	Högläsning
Upplevelse och samtal	Diktering, utskrift, läsläxa	Laboration enligt plan	Gemensam återläsning	Efterbehandling
				Utvärdering av veckan

Kontinuerlig uppföljning

- Bokstavskunskap
- Utvecklingsscheman
- Utvecklingsmatriser